

WPROWADZENIE

Ius est ars boni et aequi (prawo jest sztuką stosowania tego, co dobre i słuszne). Polityczne, gospodarcze i społeczne przemiany ostatnich kilku dekad mogą wpłynąć na zupełnie nowe ukształtowanie obrotu prawnego w przyszłości. Jednym z czynników dynamizujących te przemiany była w Polsce transformacja ustrojowa z 1989 r. Trudno jednak utożsamiać pojawienie się nowych koncepcji dotyczących kształtowania rzeczywistości jedynie z tym wydarzeniem o znaczeniu już historycznym. Transformacji nie można odmówić roli „generatora” myślenia wolnościowego, również w odniesieniu do kwestii wyartykułowania chęci wykreowania nowej rzeczywistości prawnej, poprzez stworzenie lub zaanektowanie obcych koncepcji prawnych.

Quod principi placuit, legis habet vigorem (co się podoba władcy, ma moc prawa). Próby nowego ukształtowania rzeczywistości zachęcają do pytania o rolę prawa w zmieniających się realiach. Czy powinno ono być traktowane jako kamień milowy w rozwoju społecznym, utożsamiane z ochroną wartości, które nie cieszą się już powszechnym uznaniem ze strony społeczeństwa? Czy też powinno spełniać rolę lustra odzwierciedlającego społeczne zapotrzebowanie na stworzenie stanu prawnego odpowiadającemu rzeczywistości?

Iuris prudentia est divinarum atque humanarum rerum notitia, iusti atque iniusti scientia (prawoznawstwo jest znajomością spraw boskich i ludzkich, wiedzą o tym, co sprawiedliwe, a co niesprawiedliwe). Rolą uczonego jest śledzenie, badanie i ocenianie rzeczywistości. Rolą człowieka jest wybór rozwiązań korzystniejszych. Rolą legislatora jest racjonalna ocena potrzeby wprowadzenia nowych rozwiązań prawnych oraz pozostawienie pewnych składników rzeczywistości poza sferą uregulowania prawnego.

Iuris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere (są następujące zasady prawa: żyć szlachetnie, innym nie szkodzić, dać każdemu, co mu się należy). Niniejszy tom Białostockich Studiów Prawniczych zawiera rozważania dotyczące szeregu koncepcji kształtowania rzeczywistości oraz nowych instytucji prawnych, które z takich koncepcji powstały. Jest wynikiem przemyśleń uczonych z Polski i Włoch i ich próbą odniesienia się do zmieniającej się rzeczywistości.

Katarzyna Bagan-Kurluta